

معرفی کتاب مهم «طرائف» اثر سید ابن طاووس و ردیه ای بر آن

مؤلف کتاب طرائف تنها از کتب غیر شیعی استدلال‌های خود را آورده و به وسیله جدال احسن، مخالفان شیعه را محکوم کرده و با کلام خودشان حجت را بر آنها تمام کرده است.

مؤلف کتاب طرائف تنها از کتب غیر شیعی استدلال‌های خود را آورده و به وسیله جدال احسن، مخالفان شیعه را محکوم کرده و با کلام خودشان حجت را بر آنها تمام کرده است.

به گزارش خبرنگار مهر، کتاب «الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف» در زمره کتابهایی است که نویسنده به طریقی استدلالی در پی اثبات حقانیت شیعه و رد مخالفین شیعه با استفاده از مشهورات و مقبولات مذاهب شیعی و سنی است. در این کتاب که انتساب جدی آن به سید بن طاووس مقبول محققین است، نویسنده خود را یک انسان تازه مسلمان فرض کرده که بعد از مسلمان شدن، اختلافاتی بین مسلمانان دیده و فرقه‌های متعددی مشاهده کرده است، لذا تصمیم به جست و جو و تفحص در منابع دینی می‌گیرد تا حقیقت امر بر او روشن شود، البته در همان ابتدا تصریح می‌کند که چون شیعیان متهم به غلو و کفر هستند، تنها از کتب اهل سنت استفاده خواهد کرد. بعد از تلاش فراوان، می‌بیند که یکی از این فرقه‌ها که شیعه نامیده می‌شود، موافق عقل و قرآن کریم و اخبار وارده در کتب فرقه‌های مختلف است و تضاد و تناقض فرقه‌های دیگر در آن نیست و بدین شکل خود را در سلک شیعیان دوازده امامی قرار می‌دهد.

مؤلف، در کتاب طرائف، همان طور که در ابتدای آن تصریح کرده، تنها از کتب غیر شیعی استدلال‌های خود را آورده و به وسیله جدال احسن، مخالفان شیعه را محکوم کرده و با کلام خودشان حجت را بر آنها تمام کرده است. ترجمه‌هایی از این کتاب انجام شده که گزارشی از میزان دقت و اعتبار آنها در دست نیست.

به دلیل وثاقت و استحکام این کتاب، بحث‌ها و ردیه‌های زیادی درباره‌ی آن انجام شده است که آقای دکتر حسن انصاری دو رساله از این ردیه‌ها که در قالب کتابی به نام «النکت واللطائف فی نقض کتاب الطرائف» نوشته شده را معرفی کرده‌اند.

کتاب الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف ابن طاووس که کتابی است ارزشمند با ماهیت مناظره‌ای و ردیه نویسی بر عقاید اهل سنت در موضوعات کلامی و فقهی و به ویژه در مباحث امامت چنانکه می‌دانیم به صورت یک نوشته‌ای تدوین شده که در آن شخصی که مسلمان نبوده و از اهل ذمه بوده است، در پی حقیقت جویی دست آخر به حقانیت مذهب تشیع دست می‌یابد و در این کتاب دلایل تغییر مذهب خود را بیان می‌کند. بنابراین نویسنده این کتاب ظاهراً چنین است که ابن طاووس نیست بلکه شخصی است که تنها نامی مستعار دارد.

با این وصف کما اینکه می‌دانیم این کتاب از ابن طاووس بوده و وی تنها از یک مدل جدلی و مناظره نویسی بهره برده تا از عقاید تشیع دفاع کند. گونه‌های مختلف این مدل داستانی البته در تشیع سابقه دارد و از آن جمله باید به رساله‌های حسنیه و یوحنا اشاره کرد که بنابر مشهور به ابوالفتوح رازی نسبت داده می‌شوند و در آن دو رساله داستانی ساختگی دستمایه بحثهای عقیدتی و جدلی شده‌اند. شاید هم دلیل آن انتقادات سختی است که در کتاب الطرائف نسبت به اهل سنت ابراز شده و اگر ابن طاووس الطرائف را در مدت اقامت خود در بغداد در زمان خلفای عباسی نوشته باشد، شاید نیازمند به بکارگیری شیوه تقیه بوده است.

در رساله کوچک الطرف هم ابن طاووس نام خود را پنهان کرده است. برادر ابن طاووس در عین العبرة نیز شیوه نام مستعار را برای نام نویسنده بکار بسته است. به هر حال در مورد این کتاب کلب‌رگ در کتابخانه ابن طاووس توضیحات لازم را داده است (ص ۹۹ تا ۱۰۳). کتاب ابن طاووس همانطور که کلب‌رگ نیز اشاره می‌کند، موجبات خشم سنیان را حتی مدتها بعد در شام بر می‌انگیخت. جالب است بدانیم که زیدیان یمن هم این کتاب را می‌شناخته‌اند و از آن بهره می‌برده‌اند؛ گو اینکه واقعی نویسنده آن را نمی‌شناخته‌اند. دلیل بهره‌وری از این کتاب این است که بیشتر مباحث این کتاب جزء مشترکات مذاهب شیعی است. نام این کتاب در میان زیدیه، نصره الشیعة علی‌أهل المذاهب الشنیعة است و از آن نسخه‌های متعددی در کتابخانه‌های یمن یافت می‌شود که من دست کم دو نسخه از آنها را دیده‌ام.

در اینجا به معرفی کتابی می‌پردازیم که در رد بر الطرائف از سوی یک عالم سنی نوشته شده است. نسخه این کتاب در کتابخانه ملی پاریس در ضمن یک مجموعه به شماره عربی ۱۴۶۱ یافت می‌شود. این مجموعه شامل دو رساله ضد رافضی است یکی همین کتابی که از آن یاد کردم و دیگری یک رساله دیگر.

۱- رساله اول موسوم است به المناظرة والمعارضة فی رد الرافضة از شیخ عبد الله بن فارسی التازی المغربی. که تألیف ۱۶ ذیقعه ۱۰۰۹ء است.

۲- رساله دوم که ردی است بر الطرائف ابن طاووس موسوم است به «النکت واللطائف فی نقض کتاب الطرائف» که تاریخ تألیف (شاید کتابت) آن اواخر ماه شعبان ۱۱۲۷ق بر روی نسخه آمده است. نام نویسنده معلوم نیست. نویسنده به خوبی مطلع است که کتاب تألیف ابن طاووس است (۵۰ الف). در برگ ۵۴ الف (و نیز ۷۶ الف) اشاره به کتاب مختلف علامه حلی می‌کند و می‌گوید که شیعیان کتاب مختلف الأئمة نوشته‌اند و این نشان می‌دهد که امامان آنان هم از اختلاف مصون نبوده‌اند. وی در اینجا میان امامان و فقیهان شیعه خلط کرده است. در برگ ۷۲ از کتاب الثاقب فی المناقب یاد می‌کند. در برگ ۷۷ الف نیز بی

